

Mirjana Margetić. Predi, predi, hći moja – Fila, fila, figlia mia. Vodič za djecu kroz zbirku “Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti” / Guida per bambini alla collezione “Produzione di tessuti, indumenti, calzature, abbigliamento e oggetti personali”. Pazin: Etnografski muzej Istre / Museo etnografico dell’ Istria. 2020., 69 str.

Prikaz vodiča za djecu kroz zbirku

Etnografski muzej Istre – Museo Etnografico dell’ Istria (u daljnjem tekstu EMI/MEI) 2020. godine izdao je specijalizirano izdanje “Predi, predi, hći moja – Fila, fila, figlia mia” odnosno Vodič za djecu kroz zbirku “Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti”/ Guida per bambini alla collezione “Produzione di tessuti, indumenti, calzature, abbigliamento e oggetti personali” autorice Mirjane Margetić. Izdanje od 69 stranica tiskano je dvojezično, na hrvatskom i talijanskom jeziku.

Naime, EMI/MEI je 2008. godine preustrojio postojeće zbirke, ustrojene prema vrsti materijala od kojeg su izrađene, te ustrojio nove koje predmete smještaju u širi kontekst. Katalog Zbirke “Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti” predstavljen je javnosti 2018. godine, kao jedan od kataloga u ediciji EMI/MEI. Taj je katalog također predstavljen u ovom broju Etnoloških istraživanja.

Kustosica te novoformljene zbirke Mirjana Margetić, koja je ujedno i muzejska savjetnica pedagoginja, u skladu sa svojim pozivom, otišla je i korak dalje. Ona je nakon “klasičnoga” vodiča kroz zbirku osmislila i uz pomoć suradnika načinila dvojezični, hrvatsko-talijanski vodič kroz zbirku namijenjen djeci. Za atraktivno, primjereno i vrlo promišljeno oblikovanje cijele knjige vodiča zaslužna je Tina Erman Popović iz Lastik studija, ilustracije je napravio Marko Cerovac, a fotografije predmeta snimili su Tanja Draškić, Nikolina Rusac i Dragan Dimovski. Ovaj je vodič uvršten u završnicu natjecateljskog dijela ovogodišnjeg Zagreb Design Week u kategoriji grafičko oblikovanje.

Edukativni rad s djecom jedna je od važnih misija muzeja, ali se rijetko tiskovine i edukativni materijali prilagođuju njima. O vodičima za djecu kao specifičnim edukativnim publikacijama namijenjenim ciljanoj publici pisala je 2009. godine Tončika Cukrov (Cukrov 2009.). U tom je radu iznijela povijesni pregled takvih izdanja, počevši od osamostaljenja Republike Hrvatske. Imajući na umu da su specijalizirani vodiči (tiskani, ali i multimedijски) postupno (od 1996. godine i edukativne muzejske akcije “Što je u muzeju oduševilo profesora Baltazara?” koju je povodom Međunarodnoga dana muzeja organizirao Muzejski dokumentacijski centar) postali, ako ne standard, a onda vrlo blizu njega, brojnih hrvatskih muzeja. Mirjana Margetić na ovaj je način i EMI/MEI uključila na tu listu.

S obzirom na to da sam osobno vezana za zbirku, bilo je logično da predložim prikaz izdanja vezanoga uz nju, a čim je izašao i Vodič kroz zbirku za djecu, i za njega. Kolegica

Mirjana Margetić ljubazno mi je poslala Vodič, koji sam u jednom trenutku ostavila na stražnjem sjedalu automobila. Još isti dan, moja desetogodišnja kći, koja me neko vrijeme čekala u autu, po mom je povratku uzviknula: “Mama, otkud ti tako super knjiga? Nisi mi rekla da to imaš!” U prvi mah sam pomislila da zbog zaludenosti psima, govori o jednoj drugoj knjizi koja je također bila u autu, pa sam je podsjetila na to da ju je dobila od djeda. Ali ona je odvrtila: “Ne, ne ta, nego ova o odjeći!” I onda sam shvatila da je Mirjana Margetić napravila odličan posao. Svjesna sam da ovakve sličice iz osobnoga života nisu uobičajene u prikazima knjiga, ali smatrala sam ovo najboljom autentičnom recenzijom pripadnice ciljane publike. Rekla sam kćerki da sam knjigu dobila zato da je prikažem i zamolila je za pomoć, što je ona oduševljeno prihvatila te potom “prisvojila” knjigu. Označivač stranica za knjige (*bookmark*) koji se nalazi u džepu s prednje strane naslovnice i koji na sebi ima prikazana Šiška, formalnoga/neformalnoga vodiča kroz zbirku i muzej u liku simpatičnog šišmiša, odmah je nestao, odnosno vjerojatno je negdje drugdje u upotrebi.

Vodič je pripremljen po mjeri djece do viših razreda osnovne škole. Simpatični Šiško upotpunjuje svaku stranicu svojim duhovitim opaskama i natuknicama. Iznimno dojmljiv vizualni identitet, optimalna količina teksta te jednostavan i prilagođen tekst koji se lako pamti vrlo su važni za zadržavanje dječje pažnje. Iako na prvi pogled sve to ne izgleda preteško za pripremiti, upravo je suprotno – prilagođavanje muzejskih sadržaja djeci je izrazito zahtjevan i kompleksan posao. Čak i prilično komplicirane, a vrlo vjerojatno, većini osnovnoškolaca ne pretjerano zanimljive teme tradicijskoga odijevanja, prenesene su vješto i zabavno. Pa čak i klinasti kroj ženskoga odjevnog ruha, koji je detaljno analizirala dr. sc. Jelka Radauš-Ribarić (Radauš-Ribarić 1997., 2002.) na razumljiv način približena je djeci (veliki bravo za Šiškovu “opservaciju” o tome kako i on sam ima klinasto ruho, odnosno klinasto krojena krila!).

Na samom početku čitatelj se upoznaje s Kaštelom u kojem je smješten muzej, sa zdanjem koje je prije toga imalo neke drugačije namjene, o datumu osnutka muzeja te načinima formiranja zbirke. To su sve stvari koje možda djeca znaju, ali je isto tako moguće da ne razmišljaju o tome kako nastaje muzej ili kakav je pozadinski posao kustosa (i što je to uopće kustos i što to znači?). To je, kao i brojni drugi detalji, objašnjeno na lažnom *post-it* papiriću koji je pribadačom “zaboden” na gotovo svaki list Vodiča.

Slijedi poglavlje o samom, iznimno sofisticiranom, a danas omalovaženom procesu tkanja i svih pripremnih postupaka za taj proces koji nisu bili nimalo jednostavni i koji su doveli do toga da je tekstil bio itekako cijenjen, daleko od današnje brze, potrošne mode. Iz današnje je perspektive konzumerističkoga društva djeci teško približiti činjenicu da je odjeća bila toliko vrijedna da se često ostavljala u nasljedstvo (usp. Budeč 2007.) (ne samo u Istri, naravno) i to vrlo često rabljena! (npr. Fazinić 1985: 149, Celio Cega 2015: 51, Doričić i Eterović 2016: 67)

Tradicijska odjeća, koja je poznatija pod nazivom narodna nošnja, prikazana je kroz nekoliko cjelina. Prva je cjelina posvećena ženskoj odjeći, a unutar nje izdvojeni su specifični primjerci tradicijske odjeće Vodnjana i Peroja (radi se o tradicijskoj odjeći autohtonoga talijanskog stanovništva Istre i potomaka crnogorskih doseljenika u Peroj). Zatim slijedi cjelina posvećena muškoj odjeći i opremi te na kraju, ali ne i manje važ-

no, "Dječja oprema i odjeća". Kao što i sama autorica piše, izravno se obraćajući djeci (u cijelom Vodiču), radi se o dijelu zbirke koja je predmetima najmanje zastupljena, ponajviše zbog toga što se, kao često i danas, dječja odjeća možda najviše "uništavala korištenjem", što se potenciralo i nasljeđivanjem među braćom i sestrama. Tako je, logično, bilo i nekada te su stoga u EMI/MEI-ju danas sačuvani samo svečaniji primjerci dječje odjeće.

Važno je napomenuti da na kraju svakoga poglavlja autorica donosi mali rječnik lokalnoga nazivlja za spomenute predmete za potencijalne čitatelje koji ne poznaju lokalni idiom ili naprosto ne poznaju terminologiju tradicijskoga odijevanja.

Osim što čitatelje upoznaje s tradicijskom odjećom Istre, Vodič može poslužiti kao svojevrsna pomoć prilikom pripreme školske djece za dolazak u muzej, kao i nadopuna zavičajnoj nastavi u Istri, čemu doprinosi i dvojezičnost izdanja (hrvatsko-talijanski).

Činjenica da je Vodič iznimno atraktivan, u boji, čini se samorazumljiva, ali svatko tko se bavi bilo kojom vrstom izdavaštva zna što to u financijskom smislu znači i stoga pohvale svima koji su prepoznali važnost izlaženja ovakvoga specijaliziranog vodiča.

Olga Orlić